

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık Politikaları ve Yönetimi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'nın da direktörüdür.

Batılı ülkeler eğitim yardımlarında sözlerini tutmuyor

Zengin ülke liderleri eğitim sorununu gerçekten çözmek yerine, konuşmadan konuşmaya, toplantıdan toplantıya eğitime olan coşkulu aşkından bahsediyor. Ama konu destek olmaya gelince birçok ülke, okul yerine duvarlar ve tecrit kampları inşa etmekle daha çok ilgileniyor.

Düşük gelirli 65 ülkede eğitimi desteklemek için başlatılmış değerli ve başarılı Eğitim İçin Küresel Ortaklık (GPE) girişimi, kalkınma yardımlarındaki mesleki jargonla "ikmal vakti" yaşıyor; yani bağışçı hükümetlerden yeniden kasaları doldurmasını istiyor. Ama GPE neredeyse bağış kırıntısı talep ediyor ve bu da yılda bir milyar dolar bile değil… Batılı hükümetlerin Herkes İçin Eğitim ajandasına olan bağlılığı da gözler önüne seriliyor!..

ABD ve Avrupa Birliği daha önce bu ajandaya hiç önem vermemişti. Konu hastalıklar olunca AIDS, sıtma ve ebola gibi salgınları yavaşlatmak ve durdurmak için yatırım yapma konusunda zaman zaman hevesli oldular. Hem hayat kurtarmak hem de salgınların kendi ülkelerine ulaşmasını önlemek için... Ama konu eğitim olduğunda birçok ülke okul yerine duvarlar ve tecrit kampları inşa etmekle daha çok ilgileniyor.

GPE dünya genelinde ilköğretim eğitimini desteklemek adına harika bir iş çıkartıyor. Bağışçı ülkeler Herkes İçin Eğitim anlaşmasını uzun süre imzalamış olan ülkeler bu hedefe ulaşma konusundaki en etkili kuruluşlardan biri olan GPE'ye destek olmak için sıraya giriyor olmaları lazım. Ama cömert bağışçı ülkeler çok nadir…

Yapılan yatırımlar azaldı

Bunun nedenleri imparatorluk dönemlerine kadar dayanıyor. Afrika'nın büyük bir çoğunluğu ve Asya'nın birçok bölgesi Avrupa egemenliğindeyken sömürgeci devletler temel eğitime çok az yatırım yaptı. Birleşmiş Milletler verilerine göre 1950'lerin sonunda okuma yazma bilmezlik Avrupa'nın Afrika ve Asya sömürgelerinin her yanını kuşatmıştı. Hindistan Britanya'dan bağımsızlığını kazandığında okuma yazma bilmezlik oranları yüzde 80-85 seviyelerindeydi. Endonezya'nın Hollanda'dan bağımsızlığını kazandığı dönemde de bu oran yaklaşık aynı seviyelerdeydi. Fransız sömürgesi olan Batı Af-

Bağımsızlıklarını kazandıktan sonra Afrika ve Asya ülkeleri, temel eğitim ve okuma yazma oranını yükseltmek için büyük ölçekli ve hayli başarılı girişimler gerçekleştirdiler. Bu hatalarını kapatacaklarına Avrupa ve ABD, daha sonraki dönemlerde de ilk ve orta öğretime istikrarlı bir şekilde çok zayıf destekler verdiler.

rika ülkelerinde ise okuma yazma bilmezlik oranı 1950'de yüzde 95-99 seviyelerindeydi.

Bağımsızlık kazandıktan sonra Afrika ve Asya ülkeleri temel eğitim ve okuma yazma oranını yükseltmek için büyük ölçekli ve hayli başarılı girişimler gerçekleştirdiler. Bu hatalarını kapatacaklarına Avrupa ve ABD daha sonraki dönemlerde de ilk ve orta öğretime istikrarlı bir şekilde çok zayıf destekler verdiler. Ve bu isteksizlik Herkes İçin Eğitim ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gibi herkes için ilköğretimi amaçlayan bildirgelerde büyük taahhütlerde bulundular. Eğitime yapılan ve yıllarca artmayan hatta 2010-2015 döneminde azalan kalkınma yardımlarına ilişkin zalim verileri düşünelim. En güncel OECD verilerine göre Afrika'da ilk ve orta öğretim için yapılan bağışların toplamı 2016'da sadece 1.3 milyar dolardı. Bu veriyi anlamlandırabilmeniz için ABD'de Pentagon'un günlük 2 milyar dolarlık bir bütçesi olduğunu belirtelim. Okul çağında 420 milyon Afrikalı çocuk olduğu düşünülürse, çocuk başına yılda yaklaşık toplam 3 dolar kalkınma yardımı yapılıyor.

Sanki Batı hükümetleri çok daha fazlasına ihtiyaç olduğunu bilmiyor mu? Yakın zamanda yapılan bazı ince hesaplar kalkınmakta olan ülkelerde Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin dördüncüsünde amaçlanan seviyesine ulaşmak için ne kadar dış finansman gerektiğine dair güvenilir öngörülerde bulundu.

Afrika'daki harcamalar yetersiz

UNESCO tarafından yapılan bir çalışma gerekli meblağı yılda 39.5 milyar dolar olarak belirledi. Birleşik Krallık eski Başbakanı Gordon Brown tarafından yönetilen Eğitimde Küresel Fırsat Eşitliği Finansmanı Uluslararası Komisyonu yine benzer şekilde kalkınmakta olan ülkelerin eğitim finansmanı ihtiyacını yılda onlarca milyar dolar olarak belirledi.

Neden yardım gerekiyor belirtelim. Afrika'da bir öğrencinin yıllık eğitimi için en az 300 dolar gerekiyor (Zengin ülkelerde çocuk başına her yıl binlerce dolar harcandığını unutmayalım). Afrika'nın okul çağındaki çocuk nüfusu toplam nüfusun neredeyse üçte birine denk geliyor. Yani kişi başı gereken finansman ihtiyacı yaklaşık 100 dolar. Ama bu rakam bile tipik bir Afrika ülkesinin kişi başı gelirinin yaklaşık yüzde 10 altında kalıyor; yani eğitim bütçesini karşılayabilmesi olanaksız. Dış yardımlar bu finansman boşluğunu doldurabilir ve doldurmalı ki böylece tüm çocuklar okula gidebilsin.

Ama olan bu değil. Sahara altı Afrika ülkelerindeki okul çağında çocuk başına yıllık harcama gerekenin üçte birinden bile az. Sonuç olarak çoğu çocuk ortaokulu bitirmeye yaklaşamıyor bile. Okulu erken bırakmak zorunda kalıyorlar çünkü devlet okullarında yer kalmıyor ve özel okul ücretleri çoğu aile için çok yüksek. Özellikle kızlar, okulu daha erken bırakıyor ama anne ve babalar tüm çocuklarının kaliteli bir eğitime ihtiyacı ve hakkı olduğunu biliyor.

Gana, örnek oldu

Ortaokul eğitiminin sağladığı yetkinlikler olmadan okulu bırakmak zorunda kalan çocuklar yoksulluğa mahkum oluyor. Çoğu umutsuz bir geçim derdiyle Avrupa'ya göç etmeye çalışıyor. Bazıları yollarda boğuluyor, bazıları Avrupalı devriyelere yakalanıp tekrar Afrika'ya dönmek zorunda kalıyor.

Ve şimdi GPE'nin ikmal vakti geldi. Afrika'yı evrensel ortaöğretime doğru bir yola sokabilmek için GPE'nin her yıl en az 10 milyar dolar bağış alıyor olması lazım (NATO ülkelerinin yaklaşık dört günlük askeri harcamasına denk geliyor). Fakat buna rağmen GPE hala her yıl dünya genelindeki projelerini gerçekleştirebilmek için bağışçılardan 1 milyar doların altında bir para istiyor. Eğitim sorununu gerçekten çözmek yerine zengin ülke liderleri konuşmadan konuşmaya, toplantıdan toplantıya herkes için eğitime olan coşkulu aşkından bahsediyor.

Afrika genelinde siyasi liderler, dini liderler ve sivil toplum kuruluşlarının liderleri ellerinden geleni yapıyor. Gana yakın bir geçmişte herkese ücretsiz lise öğrenimi verileceğini duyurarak tüm kıtaya örnek oldu. Afrika ülkeleri bu taahhütlerini finanse etmekte zorlandığında yeni ortaklar, özel şirketler ve yüksek gelirli bireyler de dahil, onlara yardım etmek için bir adım öne çıkmalı. Geleneksel bağışçılar ise bunu telafi edebilecek onlarca yılı boş geçirdi. Eğitim arayışı durdurulamayacak fakat tarih ihtiyaçta olan çocuklara sırtını dönenleri sert bir şekilde yargılayacak.

Telif hakkı: Project Syndicate, 2018. **www.project-syndicate.org**